

Ποιο δίκαιο θα εφαρμοσθεί; - Σουηδία

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

- 1 Πηγές δικαίου
 - 1.1 Εθνικοί κανόνες
 - 1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις
 - 1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις
- 2 Εφαρμογή των κανονων που διέπουν τη σύγκρουση των νομων
 - 2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως
 - 2.2 Παραπομπή
 - 2.3 Μεταβολή του συνδετικού στοιχείου
 - 2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων
 - 2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου
- 3 Κανόνες συγκρούσης νομων
 - 3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες
 - 3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές
 - 3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)
 - 3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας
 - 3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής
 - 3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων
 - 3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή
 - 3.8 Ακίνητη περιουσία
 - 3.9 Αφερεγγυότητα

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο στη Σουηδία έχει κωδικοποιηθεί μόνο εν μέρει και συνίσταται σε συνδυασμό νομοθεσίας και νομολογίας. Η νομοθεσία αποσκοπεί κυρίως στην εκτέλεση των διεθνών συμβάσεων στις οποίες η Σουηδία είναι συμβαλλόμενο μέρος. Η βασική νομοθεσία έχει ως εξής:

Γάμος και τέκνα

- Κεφάλαιο 3, άρθρα 4 και 6 του νόμου περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά το γάμο και την επιμέλεια [*Lag en (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap, «IÄL»*]

- Άρθρα 9, 12 και 13 του διατάγματος περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά το γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια [*Förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*, «NÄF»]
- Άρθρο 2 του νόμου περί των διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά την υιοθεσία [*Lagen (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption*, «IAL»]
- Άρθρα 2, 3 και 6 του νόμου περί διεθνών ζητημάτων πατρότητας [*Lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor*, «IFL»]
- Άρθρα 3-5 του νόμου περί ορισμένων διεθνών ζητημάτων που αφορούν τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων ή συντρόφων [*Lagen (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden*, «LIMF»]
- Άρθρο 1 του νόμου σχετικά με τη σύμβαση της Χάγης του 1996 [*Lagen (2012:318) om 1996 års Haagkonvention*] και άρθρα 15-22 της αυτής σύμβασης της Χάγης του 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών
- Άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής και Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής

Κληρονομιά

- Άρθρα 20-38 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου

Συμβάσεις και αγορά

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές («κανονισμός Ρώμη Ι»)
- Άρθρα 79-87 του νόμου περί συναλλαγματικών (*Växellagen* 1932:130)
- Άρθρα 58-65 του νόμου περί επιταγών (*Checklagen* 1932:131)
- Νόμος περί του εφαρμοστέου δικαίου στην πώληση εμπορευμάτων [*Lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*, «IKL»]
- Άρθρα 25a, 31a και 42a του νόμου περί συμμετοχής των εργαζομένων στη διαχείριση [*Lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet*, «MBL»]
- Νόμος περί του εφαρμοστέου δικαίου σε ορισμένες συμβάσεις ασφάλισης [*Lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*]
- Κεφάλαιο 13, άρθρο 4, και κεφάλαιο 14, άρθρο 2, του Κώδικα Ναυτιλίας (*Sjölagen* 1994:1009)
- Άρθρο 14 του νόμου περί συμβάσεων καταναλωτών [*Lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*]
- Κεφάλαιο 1, άρθρο 4, του νόμου περί προστασίας των καταναλωτών σε συμφωνίες που αφορούν χρονομεριστικές μισθώσεις κατοικιών ή μακροπρόθεσμα προϊόντα διακοπών [*Lagen (2011:914) om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*]
- Κεφάλαιο 3, άρθρο 14, του νόμου περί των εξ αποστάσεως συμβάσεων και πωλήσεων κατ' οίκον [*Lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*]
- Άρθρο 48 του νόμου περί πωλήσεων στους καταναλωτές (*Checklagen* 1990:932)

Αστική ευθύνη για ζημιές

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές («κανονισμός Ρώμη ΙΙ»)
- Άρθρα 8, 14 και 38 του νόμου περί τραυματισμών από ατυχήματα οδικής κυκλοφορίας (*Trafikskadelagen* 1975:1410)
- Άρθρο 1 του νόμου σε συνδυασμό με τη σύμβαση της 9ης Φεβρουαρίου 1972 μεταξύ Σουηδίας και Νορβηγίας σχετικά με τη βοσκή ταράνδων [*Lagen (1972:114) med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*]

- Άρθρο 1 του νόμου σε συνδυασμό με τη σύμβαση της 19ης Φεβρουαρίου 1974 για την προστασία του περιβάλλοντος που έχει υπογραφεί μεταξύ της Δανίας, της Φινλανδίας, της Νορβηγίας και της Σουηδίας [*Lagen (1974:268) med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*]

Νόμος περί αφερεγγυότητας

- Άρθρα 4, 8-11, 14, 15, 28 και 43 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας («κανονισμός περί αφερεγγυότητας») (το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν τροποποιημένο κανονισμό ο οποίος θα αρχίσει να ισχύει από το καλοκαίρι του 2015)
- Άρθρα 1, 3 και 5-8 του νόμου περί θέσπισης κανόνων για περιπτώσεις αφερεγγυότητας που σχετίζονται με περιουσιακά στοιχεία στη Δανία, τη Φινλανδία, την Ισλανδία ή τη Νορβηγία [*Lag (1934:67) med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*]
- Άρθρα 1, 4-9 και 13 του νόμου για τις συνέπειες περιπτώσεων αφερεγγυότητας στη Δανία, τη Φινλανδία, την Ισλανδία ή τη Νορβηγία [*Lag (1934:68) om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*]
- Άρθρα 1, 3-8 και 12 του νόμου για τις περιπτώσεις αφερεγγυότητας που σχετίζονται με περιουσιακά στοιχεία σε άλλη Σκανδιναβική χώρα [*Lag (1981:6) om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*]
- Άρθρα 1, 4-9, 13 και 14 του νόμου για τις συνέπειες περιπτώσεων αφερεγγυότητας σε άλλη Σκανδιναβική χώρα [*Lag (1981:7) om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*]

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Η Σουηδία είναι συμβαλλόμενο μέρος των ακόλουθων πολυμερών διεθνών συμβάσεων, οι οποίες θεσπίζουν κανόνες περί του εφαρμοστέου δικαίου. Η Σουηδία ακολουθεί «δυσίστηκη» προσέγγιση όσον αφορά τις διεθνείς συνθήκες, δηλαδή οι πολυμερείς συμβάσεις πρέπει επιπλέον να μεταφέρονται στο εσωτερικό δίκαιο της χώρας: βλ. ανωτέρω.

Η Κοινωνία των Εθνών

- Σύμβαση του 1930 περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί συναλλαγματικών και γραμματίων εις διαταγήν
- Σύμβαση του 1931 περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί των επιταγών

Διάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο

- Σύμβαση του 1955 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβάσεις διεθνούς πώλησης εμπορευμάτων
- Σύμβαση του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης
- Σύμβαση του 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών
- Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής

Ευρωπαϊκή Ένωση

- Σύμβαση του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (ο κανονισμός Ρώμη Ι αντικαθιστά τη σύμβαση της Ρώμης για συμβάσεις που συνάπτονται μετά τις 17 Δεκεμβρίου 2009)

Συμβάσεις Σκανδιναβικών χωρών

- Σύμβαση του 1931 μεταξύ Δανίας, Φινλανδίας, Ισλανδίας, Νορβηγίας και Σουηδίας περί καθορισμού διατάξεων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου σχετικά με τον γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια (όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τροποποιητική σύμβαση του 2006)
- Σύμβαση του 1933 μεταξύ Σουηδίας, Δανίας, Φινλανδίας, Ισλανδίας και Νορβηγίας περί αφερεγγυότητας (η «σύμβαση των Σκανδιναβικών χωρών περί αφερεγγυότητας»)
- Σύμβαση του 1934 μεταξύ Δανίας, Φινλανδίας, Ισλανδίας, Νορβηγίας και Σουηδίας περί της κληρονομικής διαδοχής, της διαθήκης και της διοίκησης περιουσιακών στοιχείων (όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τροποποιητική σύμβαση του 2012)
- Σύμβαση του 1974 για την προστασία του περιβάλλοντος μεταξύ Δανίας, Φινλανδίας, Νορβηγίας και Σουηδίας

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

- Σύμβαση του 1972 μεταξύ Σουηδίας και Νορβηγίας σχετικά με τη βοσκή τράνδων (*1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning*)

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη συγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Δεν υπάρχει καμία διάταξη στη σουηδική νομοθεσία που να απαιτεί από δικαστήριο να εφαρμόσει αυτεπαγγέλτως αλλοδαπό δίκαιο. Το ζήτημα έχει εξεταστεί κυρίως στη νομολογία, και φαίνεται ότι γίνεται διάκριση μεταξύ διαδικασιών που αφορούν θέματα τα οποία οι διάδικοι είναι ελεύθεροι να ρυθμίσουν εξωδικαστικά (*dispositiva mål*) και διαδικασιών που αφορούν θέματα τα οποία μπορούν να ρυθμιστούν μόνο από δικαστήριο (*indispositiva mål*). Σε δικαστικές διαφορές αστικού δικαίου όπου οι διάδικοι δύνανται να προβούν σε μεταξύ τους διακανονισμό, φαίνεται ότι το αλλοδαπό δίκαιο εφαρμόζεται μόνο αν το επικαλεστεί ένας από τους διάδικους. Έχουν υπάρξει πολλές υποθέσεις με σαφή στοιχεία αλλοδαπότητας στις οποίες εφαρμόστηκε η σουηδική νομοθεσία χωρίς να τεθεί το ζήτημα, επειδή κανένας διάδικος δεν επικαλέστηκε αλλοδαπό δίκαιο. Από την άλλη, σε διαδικασίες όπου δεν είναι εφικτή η εξώδικη διευθέτηση των διαφορών, όταν πρόκειται για τον καθορισμό της πατρότητας, για παράδειγμα, υπήρξαν υποθέσεις στις οποίες τα δικαστήρια εφάρμοσαν αλλοδαπό δίκαιο αυτεπαγγέλτως.

2.2 Παραπομπή

Κατά γενικό κανόνα, το σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο δεν δέχεται την παραπομπή. Εντούτοις, προβλέπεται εξαίρεση στο άρθρο 79 δεύτερη περίπτωση του νόμου περί συναλλαγματικών και στο άρθρο 58 δεύτερη περίπτωση του νόμου περί επιταγών, όσον αφορά την ικανότητα ξένων υπηκόων να μετέχουν σε συναλλαγή με αντικείμενο συναλλαγματικές ή επιταγές. Ο λόγος είναι ότι αυτές οι διατάξεις στηρίζονται σε διεθνείς συμβάσεις. Άλλη εξαίρεση υπάρχει στο άρθρο 9 δεύτερη περίπτωση του νόμου για τις συνέπειες των περιπτώσεων αφερεγγυότητας σε άλλη Σκανδιναβική χώρα. Τέλος, σχετικά με το τυπικό κύρος γάμου, η παραπομπή γίνεται δεκτή στο κεφάλαιο 1 άρθρο 7 πρώτη περίπτωση του νόμου περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά το γάμο και την επιμέλεια.

2.3 Μεταβολή του συνδετικού στοιχείου

Το σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο δεν περιλαμβάνει γενικό κανόνα σχετικά με τις συνέπειες της μεταβολής του συνδετικού στοιχείου: το ζήτημα ρυθμίζεται ειδικά σε κάθε επιμέρους νόμο. Για παράδειγμα, το άρθρο 4 πρώτη περίπτωση του νόμου περί ορισμένων διεθνών ζητημάτων που αφορούν τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων ή συντρόφων ορίζει ότι «εάν το εφαρμοστέο δίκαιο δεν έχει καθοριστεί βάσει συμφωνίας, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους στο οποίο οι σύζυγοι είχαν τη συνήθη διαμονή τους (*hemvist*) κατά τη σύναψη του γάμου», ενώ το άρθρο 4 δεύτερη περίπτωση του ίδιου νόμου ορίζει ότι «εάν και οι δύο σύζυγοι εν συνεχεία εγκαταστάθηκαν σε άλλο κράτος και έζησαν εκεί για τουλάχιστον δύο έτη, εφαρμόζεται το δίκαιο αυτού του κράτους».

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Κατά γενική αρχή του σουηδικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, διάταξη αλλοδαπού δικαίου δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που η εφαρμογή της θα οδηγούσε σε αποτελέσματα προδήλως ασυμβίβαστα με τις θεμελιώδεις αρχές της σουηδικής έννομης τάξης. Διατάξεις προς την κατεύθυνση αυτή υπάρχουν στα περισσότερα νομοθετήματα που ρυθμίζουν ζητήματα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Δεν συνάγεται, ωστόσο, ότι η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης απαιτεί την ύπαρξη νομοθετικής βάσης. Έχουν εκδοθεί ελάχιστες αποφάσεις οι οποίες αποφαίνονται ότι το αλλοδαπό δίκαιο δεν μπορεί να εφαρμοστεί για λόγους δημόσιας τάξης.

Ο καθορισμός των κανόνων του σουηδικού δικαίου οι οποίοι είναι υποχρεωτικοί κανόνες διεθνούς δικαίου υπάγεται συνήθως στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Αν το δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να εφαρμοστεί αλλοδαπό δίκαιο αλλά δεν γνωρίζει τους κανόνες ουσιαστικού δικαίου του αλλοδαπού δικαιοσύνη, μπορεί να ακολουθήσει δύο προσεγγίσεις. Είτε να διεξαγάγει έρευνα το ίδιο είτε να ζητήσει από έναν από τους διαδίκους να υποβάλει τις αναγκαίες πληροφορίες. Ποια προσέγγιση επιλέγεται είναι ζήτημα εκτίμησης της σκοπιμότητας. Εάν το δικαστήριο αποφασίσει να ερευνήσει το ζήτημα το ίδιο, μπορεί να ζητήσει τη βοήθεια του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Γενικά, το δικαστήριο αναλαμβάνει περισσότερο ενεργό ρόλο στις διαδικασίες οι οποίες μπορούν να διευθετηθούν μόνο δικαστικά (βλ. ανωτέρω), ενώ στις διαδικασίες στις οποίες οι διάδικοι είναι ελεύθεροι να προβούν σε μεταξύ τους διακανονισμό, το δικαστήριο μπορεί να αναθέσει στους διαδίκους τη διεξαγωγή της έρευνας.

3 Κανόνες συγκρουσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Η Σουηδία είναι συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση της Ρώμης του 1980 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές. Σε κάποιους τομείς εφαρμόζονται άλλοι κανόνες δικαίου. Ο κανονισμός Ρώμη I αντικαθιστά τη σύμβαση της Ρώμης για συμβάσεις που συνάπτονται μετά τις 17 Δεκεμβρίου 2009.

Η **πώληση εμπορευμάτων** διέπεται από το νόμο περί του εφαρμοστέου δικαίου στην πώληση εμπορευμάτων, ο οποίος ενσωματώνει στο εσωτερικό δίκαιο τη σύμβαση της Χάγης του 1955 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβάσεις διεθνούς πώλησης εμπορευμάτων. Ο νόμος αυτός υπερισχύει των διατάξεων του κανονισμού Ρώμη I. Δεν καλύπτει, εντούτοις, τις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές. Το άρθρο 3 προβλέπει ότι ο αγοραστής και ο πωλητής μπορούν να ορίσουν το εφαρμοστέο δίκαιο με συμφωνία. Το άρθρο 4 ορίζει ότι, εάν τα μέρη δεν έχουν επιλέξει το εφαρμοστέο δίκαιο, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους συνήθους διαμονής του πωλητή. Προβλέπονται εξαιρέσεις σε αυτόν τον κανόνα, εάν ο πωλητής έλαβε την παραγγελία στη χώρα συνήθους διαμονής του αγοραστή, καθώς και για τις αγορές σε χρηματιστηριακή αγορά ή σε πλειστηριασμό.

Για ορισμένες **καταναλωτικές συμβάσεις** προβλέπεται άλλη εξαίρεση από τους κανόνες του κανονισμού Ρώμη I. Στο άρθρο 48 του νόμου περί πωλήσεων στους καταναλωτές, στο άρθρο 14 του νόμου περί συμβάσεων καταναλωτών, στο κεφάλαιο 1, άρθρο 4, του νόμου περί προστασίας των καταναλωτών σε συμφωνίες που αφορούν χρονομεριστικές μισθώσεις κατοικιών ή μακροπρόθεσμα προϊόντα διακοπών, και στο κεφάλαιο 3, άρθρο 14, του νόμου περί των εξ αποστάσεως συμβάσεων και πωλήσεων κατ' οίκον προβλέπονται ειδικοί κανόνες που αποσκοπούν στην προστασία των καταναλωτών από ρήτρες επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου. Οι εν λόγω κανόνες ορίζουν ότι, υπό ορισμένες περιστάσεις, πρέπει να εφαρμόζεται το δίκαιο χώρας του ΕΟΧ εάν παρέχει καλύτερη προστασία για τους καταναλωτές.

Υπάρχουν ειδικοί κανόνες για **τις συναλλαγματικές και τις επιταγές** στα άρθρα 79-87 του νόμου περί συναλλαγματικών και στα άρθρα 58-65 του νόμου περί επιταγών. Στηρίζονται στη σύμβαση της Γενεύης του 1930 περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί συναλλαγματικών και γραμματίων εις διαταγήν και στη σύμβαση της Γενεύης του 1931 περί κανονισμού συγκρούσεων τινών νόμων επί των επιταγών.

Ορισμένες συμβάσεις **ασφάλισης κατά ζημιών** διέπονται από τον νόμο περί του εφαρμοστέου δικαίου σε ορισμένες συμβάσεις ασφάλισης.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου στις εξωσυμβατικές ενοχές διέπεται από τον κανονισμό Ρώμη II.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Στο σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο το αποφασιστικό συνδετικό στοιχείο για τον καθορισμό του δικαίου που διέπει την προσωπική κατάσταση ήταν κατά παράδοση η ιθαγένεια. Ωστόσο, υπάρχουν πλέον τόσες πολλές υποθέσεις στις οποίες το κύριο συνδετικό στοιχείο είναι η συνήθης διαμονή και όχι η ιθαγένεια, ώστε είναι αμφίβολο αν μπορεί ακόμη να γίνεται λόγος για ενιαίο κύριο συνδετικό στοιχείο όσον αφορά την προσωπική κατάσταση. Στο σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, η έννοια της «προσωπικής κατάστασης» νοείται ότι περιλαμβάνει κυρίως ζητήματα δικαιπρακτικής ικανότητας και ονόματος.

Σύμφωνα με το κεφάλαιο 1 άρθρο 1 του νόμου περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο και την επιμέλεια, η **ικανότητα για σύναψη γάμου** ενώπιον σουηδικής αρχής διέπεται καταρχήν από το σουηδικό δίκαιο εάν ένα από τα μέρη είναι Σουηδός υπήκοος ή έχει τη συνήθη διαμονή του στη Σουηδία. Παρόμοιοι κανόνες εφαρμόζονται, στο πλαίσιο των Σκανδιναβικών χωρών, βάσει του άρθρου 1 του διατάγματος περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά το γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια.

Ειδικοί κανόνες σχετικά με την **επιμέλεια και την κηδεμονία** προβλέπονται στα κεφάλαια 4 και 5 του νόμου περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο και την επιμέλεια, και στα άρθρα 14-21a του διατάγματος περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά το γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια.

Όσον αφορά το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου στην **ικανότητα σύναψης συμβάσεων**, το άρθρο 13 του κανονισμού Ρώμη I δίνει μερική απάντηση. Η ικανότητα διενέργειας συναλλαγών με συναλλαγματικές ή επιταγές διέπεται από τους ειδικούς κανόνες του άρθρου 79 του νόμου περί συναλλαγματικών και του άρθρου 58 του νόμου περί επιταγών.

Υπάρχει ειδικός κανόνας σχετικά με τη **δυνατότητα να είναι κάποιος διάδικος** στο κεφάλαιο 11 άρθρο 3 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (*rättegångsbalken*), ο οποίος ορίζει ότι αλλοδαπός ο οποίος στη χώρα του αδυνατεί να είναι διάδικος δύναται παρόλα αυτά να το πράξει στη Σουηδία εάν έχει τη δυνατότητα σύμφωνα με το σουηδικό δίκαιο.

Το σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο θεωρεί ότι τα **ζητήματα ονόματος** υπάγονται στο δίκαιο της προσωπικής κατάστασης. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι το ζήτημα του εάν ένας σύζυγος παίρνει το όνομα του άλλου συζύγου δεν υπάγεται στα προσωπικά έννομα αποτελέσματα του γάμου. Σύμφωνα με το άρθρο 50 του νόμου περί προσωπικών ονομάτων (*namnlagen*, 1982:670), ο νόμος δεν εφαρμόζεται σε Σουηδούς υπηκόους οι οποίοι έχουν συνήθη διαμονή στη Δανία, τη Νορβηγία ή τη Φινλανδία εξ αντιδιαστολής, δύναται να συναχθεί ότι εφαρμόζεται σε Σουηδούς υπηκόους αλλοού. Το άρθρο 51 ορίζει ότι ο νόμος εφαρμόζεται επίσης σε αλλοδαπούς οι οποίοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους στη Σουηδία.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

Το σουηδικό ουσιαστικό δίκαιο δεν κάνει διάκριση μεταξύ **τέκνων εντός και εκτός γάμου**, και το σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο δεν περιέχει ειδικούς κανόνες σύγκρουσης νόμων για τον καθορισμό του εάν μπορεί να θεωρηθεί ότι ένα τέκνο έχει γεννηθεί εντός ή εκτός γάμου, ή του εάν ένα τέκνο δύναται να νομιμοποιηθεί εν συνεχεία.

Όσον αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο στη θεμελίωση της **πατρότητας**, υπάρχουν διάφοροι κανόνες για το τεκμήριο της πατρότητας και για τη θεμελίωση της πατρότητας από δικαστήριο. Το τεκμήριο της πατρότητας διέπεται από το άρθρο 2 του νόμου περί διεθνών ζητημάτων πατρότητας. Αυτό προβλέπει ότι ο σύζυγος ο οποίος ήταν ή είναι παντρεμένος με τη μητέρα τέκνου, θεωρείται πατέρας του εν λόγω τέκνου εάν αυτό προβλέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο το τέκνο απέκτησε τη συνήθη διαμονή του κατά τη γέννηση ή, όταν το εν λόγω δίκαιο δεν αναγνωρίζει κανέναν ως πατέρα, εάν αυτό απορρέει από το δίκαιο του κράτους υπήκοος του οποίου έγινε το τέκνο κατά τη γέννηση. Εντούτοις, εάν το κράτος της συνήθους διαμονής του τέκνου κατά τη γέννησή του ήταν η Σουηδία, το ζήτημα ρυθμίζεται πάντα σύμφωνα με το σουηδικό δίκαιο. Εάν η πατρότητα πρέπει να θεμελιωθεί δικαστικά, το δικαστήριο εφαρμόζει το δίκαιο του κράτους στο οποίο το τέκνο είχε τη συνήθη διαμονή του κατά την ημερομηνία έκδοσης της πρωτόδικης απόφασης.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 πρώτη περίπτωση του νόμου περί των διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά την υιοθεσία, σουηδικό δικαστήριο το οποίο εξετάζει αίτηση **υιοθεσίας** οφείλει να εφαρμόσει το σουηδικό δίκαιο. Το άρθρο 2 δεύτερη περίπτωση ορίζει, εντούτοις, ότι εάν η αίτηση αφορά τέκνο ηλικίας κάτω των 18 ετών, το δικαστήριο πρέπει να εξετάσει εάν ο αιτών ή το τέκνο συνδέεται με άλλο κράτος μέσω ιθαγένειας, συνήθους διαμονής ή άλλου στοιχείου και εάν αναμένεται το γεγονός αυτό να προκαλέσει δυσκολία στο τέκνο στην περίπτωση που η υιοθεσία δεν αναγνωρίζεται στο εν λόγω κράτος.

Όσον αφορά τα νομικά αποτελέσματα της υιοθεσίας, όταν αλλοδαπή απόφαση υιοθεσίας είναι ισχυρή στη Σουηδία, το θετό τέκνο θεωρείται, όσον αφορά την επιμέλεια, την κηδεμονία και τη διατροφή του, ως τέκνο υιοθετούντων που έχουν τελέσει γάμο στη Σουηδία. Στην περίπτωση της κληρονομικής διαδοχής, εντούτοις, ο νόμος απαιτεί ίση μεταχείριση των θετών και των γνήσιων τέκνων των υιοθετούντων μόνο εάν η υιοθεσία έλαβε χώρα στη Σουηδία. Εάν η υιοθεσία έλαβε χώρα στην αλλοδαπή, το δικαίωμα του θετού τέκνου στην κληρονομική διαδοχή εξετάζεται σύμφωνα με το δίκαιο το οποίο διέπει γενικά το δικαίωμα κληρονομικής διαδοχής, δηλαδή το δίκαιο της χώρας της ιθαγένειας.

Το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου στη **διατροφή τέκνου** διέπεται από το Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής. Ο γενικός κανόνας είναι ότι οι υποχρεώσεις διατροφής διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του το τέκνο. Αν το τέκνο αδυνατεί να επιτύχει την καταβολή διατροφής από το μέρος που φέρει τη σχετική υποχρέωση σύμφωνα με το εν λόγω δίκαιο, τότε εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας στην οποία εδρεύει το δικαστήριο. Αν το τέκνο αδυνατεί να επιτύχει την καταβολή διατροφής από το μέρος που φέρει τη σχετική υποχρέωση σύμφωνα με το ένα ή το άλλο εξ αυτών των δικαίων και αμφοτέρωτα τα μέρη είναι πολίτες του ίδιου κράτους, εφαρμόζεται το δίκαιο του εν λόγω κράτους.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

Όσον αφορά την **ικανότητα για σύναψη γάμου**, βλ. σημείο 3.3 ανωτέρω. Ο γενικός κανόνας είναι ότι ένας γάμος θεωρείται έγκυρος ως προς τον τύπο εάν είναι έγκυρος στη χώρα τέλεσής του (κεφάλαιο 1 άρθρο 7 του νόμου περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά τον γάμο και την επιμέλεια).

Τα **νομικά αποτελέσματα του γάμου** διακρίνονται σε δύο κύριες κατηγορίες, εκ των οποίων η μία αφορά το προσωπικό επίπεδο και η άλλη σχετίζεται με την περιουσία των συζύγων (βλ. σημείο 3.6 παρακάτω). Το κύριο αποτέλεσμα του γάμου στο προσωπικό επίπεδο είναι ότι οι σύζυγοι έχουν αμοιβαία υποχρέωση διατροφής. Στο σουηδικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, τα ζητήματα του δικαιώματος κληρονομικής διαδοχής των συζύγων, η απόκτηση του ονόματος του άλλου συζύγου ή το καθήκον διατροφής των τέκνων του άλλου συζύγου δεν θεωρούνται νομικά αποτελέσματα του γάμου και το εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζεται από τους κανόνες σύγκρουσης νόμων που διέπουν τα θέματα κληρονομικής διαδοχής, προσωπικού ονόματος κλπ.

Το ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου στη **διατροφή συζύγου** ρυθμίζεται από το Πρωτόκολλο της Χάγης του 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις υποχρεώσεις διατροφής. Ο γενικός κανόνας είναι ότι οι υποχρεώσεις διατροφής διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του το μέρος που φέρει την υποχρέωση καταβολής διατροφής. Αν κάποιος από τους συζύγους αντιπαχθεί στην εφαρμογή του εν λόγω δικαίου και το δίκαιο άλλου κράτους συνδέεται στενότερα με τον γάμο (ιδίως το δίκαιο του κράτους στο οποίο οι σύζυγοι είχαν την τελευταία κοινή συνήθη διαμονή τους), τότε εφαρμόζεται το δίκαιο του εν λόγω άλλου κράτους.

Στα θέματα **διαζυγίου**, το κεφάλαιο 3 άρθρο 4 πρώτη περίπτωση του νόμου περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά το γάμο και την επιμέλεια ορίζει ότι τα σουηδικά δικαστήρια οφείλουν να εφαρμόζουν το σουηδικό δίκαιο. Το άρθρο 4 δεύτερη περίπτωση προβλέπει εξαίρεση στην περίπτωση που αμφοτέροι οι σύζυγοι είναι αλλοδαποί υπήκοοι και κανένας από αυτούς δεν είχε τη συνήθη διαμονή του στη Σουηδία επί τουλάχιστον ένα έτος.

Το σουηδικό ουσιαστικό δίκαιο δεν γνωρίζει τους νομικούς θεσμούς του **δικαστικού χωρισμού** ή της **ακύρωσης του γάμου**, και δεν υπάρχουν γενικά εφαρμοστέοι κανόνες σύγκρουσης νόμων που να ισχύουν σε τέτοιες περιπτώσεις. Σε ό,τι αφορά τις Σκανδιναβικές χώρες, το άρθρο 9 του διατάγματος περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά το γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια ορίζει ότι σε περίπτωση δικαστικού χωρισμού το δικαστήριο οφείλει να εφαρμόσει το εθνικό δίκαιο.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιουσιακές σχέσεις των εγγάμων καθορίζεται από τον νόμο περί ορισμένων διεθνών ζητημάτων που αφορούν τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων ή συντρόφων. Το άρθρο 3 του νόμου επιτρέπει στους εγγάμους ή σε ζεύγη που αποβλέπουν σε γάμο να συνάψουν γραπτή συμφωνία βάσει της οποίας οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων θα διέπονται από το δίκαιο της χώρας της οποίας είχε την ιθαγένεια ή στην οποία είχε τη συνήθη διαμονή του ένας εκ των δύο κατά την ημερομηνία σύναψης της εν λόγω συμφωνίας.

Εάν οι σύζυγοι δεν συνήψαν έγκυρη συμφωνία επιλογής δικαίου, το άρθρο 4 του νόμου ορίζει ότι εφαρμοστέο είναι το δίκαιο της χώρας στην οποία είχαν τη συνήθη διαμονή τους μετά την τέλεση του γάμου. Εάν αμφότεροι οι σύζυγοι απέκτησαν εν συνεχεία συνήθη διαμονή σε άλλη χώρα και διαβιώνουν σε αυτήν επί τουλάχιστον δύο έτη, εφαρμόζεται το δίκαιο αυτής της χώρας. Αλλά εάν αμφότεροι οι σύζυγοι είχαν συνήθη διαμονή στη χώρα αυτή προηγουμένως κατά τη διάρκεια του γάμου τους ή εάν αμφότεροι είναι υπήκοοι αυτής της χώρας, εφαρμόζεται το δίκαιο της εν λόγω χώρας αμέσως από τη στιγμή της εγκατάστασής τους σε αυτήν.

Το άρθρο 5 του νόμου ορίζει ότι συμφωνία επιλογής δικαίου είναι έγκυρη εάν είναι συμβιβασίμη με το δίκαιο που διέπει τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων όταν λαμβάνει χώρα η πράξη. Εάν η συμφωνία επιλογής δικαίου συνάπτεται πριν από την τέλεση του γάμου, είναι έγκυρη εάν είναι συμβιβασίμη με το δίκαιο το οποίο καθίσταται εφαρμοστέο με την τέλεση του γάμου. Συμφωνία επιλογής δικαίου είναι έγκυρη ως προς τον τύπο εάν πληροί τις απαιτήσεις ως προς τον τύπο της του δικαίου του κράτους στο οποίο συνάπτεται η συμφωνία ή στο οποίο έχουν τη συνήθη διαμονή τους οι σύζυγοι.

Για τις υποθέσεις που αφορούν Σκανδιναβικές χώρες προβλέπονται ειδικοί κανόνες στο διάταγμα περί ορισμένων διεθνών έννομων σχέσεων όσον αφορά το γάμο, την υιοθεσία και την επιμέλεια.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Οι συγκρούσεις νόμων που αφορούν τις διαθήκες και την κληρονομική διαδοχή ρυθμίζονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου. Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων που προβλέπονται στον κανονισμό εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το εάν ο διεθνής σύνδεσμος είναι με κράτος μέλος ή με άλλο κράτος.

Για την εγκυρότητα διαθήκης ως προς τον τύπο, πάντως, προβλέπονται ειδικές διατάξεις στο κεφάλαιο 2 άρθρο 3 του νόμου περί κληρονομικής διαδοχής σε καταστάσεις με διεθνή διάσταση [*Lagen (2015: 417) om arv i internationella situationer*], ο οποίος μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο τη σύμβαση της Χάγης του 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης. Μια διαθήκη θεωρείται έγκυρη ως προς τον τύπο αν ο τύπος της πληροί τις απαιτήσεις του δικαίου του κράτους στο οποίο συνέταξε ο διαθέτης τη διαθήκη ή του κράτους της συνήθους διαμονής του διαθέτη ή του κράτους της ιθαγένειας του διαθέτη, είτε κατά τη στιγμή της σύνταξης της διαθήκης είτε κατά τη στιγμή του θανάτου. Διαθήκη μέσω της οποίας μεταβιβάζεται ακίνητη περιουσία είναι έγκυρη ως προς τον τύπο αν ο τύπος της πληροί τις απαιτήσεις του δικαίου του κράτους στο οποίο βρίσκεται η ακίνητη περιουσία. Οι ίδιοι κανόνες ισχύουν για την ανάκληση διαθήκης. Η ανάκληση είναι επίσης έγκυρη αν πληροί τις απαιτήσεις ως προς τον τύπο οποιουδήποτε από τα δίκαια σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου η διαθήκη ήταν έγκυρη ως προς τον τύπο.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Στο εμπράγματο δίκαιο υπάρχουν γραπτοί κανόνες σύγκρουσης νόμων μόνο για ορισμένες περιπτώσεις, που αφορούν πλοία και αεροσκάφη, χρηματοπιστωτικά μέσα και παρανόμως απομακρυνθέντα πολιτιστικά αγαθά, καθώς και για ορισμένες καταστάσεις που διέπονται από τη σύμβαση των Σκανδιναβικών χωρών περί αφερεγγυότητας και από τον κανονισμό περί αφερεγγυότητας.

Τα αποτελέσματα εμπράγματος δικαίου της αγοράς ή της επιβολής ενεχύρου ή υποθήκης σε κινητά ή ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, για παράδειγμα, καθορίζονται σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας στην οποία βρίσκονται τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία κατά τη στιγμή της αγοράς ή της επιβολής του εμπράγματος βάρους. Το εν λόγω δίκαιο καθορίζει τον χαρακτήρα των εμπράγματων δικαιωμάτων, την έναρξη και το τέλος των εμπράγματων δικαιωμάτων, ποιες είναι οι συναφείς τυπικές προϋποθέσεις και ποια δικαιώματα παρέχει το εμπράγματο δικαίωμα έναντι τρίτων.

Όσον αφορά τις εμπράγματες ασφάλειες που έχουν συσταθεί στο εξωτερικό, γίνεται δεκτό στη νομολογία ότι, εάν κατά τη στιγμή που συστάθηκε η εμπράγματο ασφαλεία ο πωλητής γνώριζε ότι το περιουσιακό στοιχείο επρόκειτο να μεταφερθεί στη Σουηδία και

ότι η εμπράγματη ασφάλεια δεν είναι έγκυρη στη Σουηδία, ο πωλητής όφειλε να λάβει ασφάλεια που να πληροί τις απαιτήσεις του σουηδικού δικαίου. Επιπλέον, εμπράγματη ασφάλεια που έχει συσταθεί στο εξωτερικό δεν παράγει αποτελέσματα εάν παρέλθει ορισμένος χρόνος από τη μεταφορά του περιουσιακού στοιχείου στη Σουηδία. Θεωρείται ότι ο αλλοδαπός πιστωτής διαθέτε χρόνο είτε να λάβει νέα ασφάλεια είτε να εισπράξει την οφειλή.

3.9 Αφερεγγυότητα

Στις περιπτώσεις αφερεγγυότητας στη Σουηδία εφαρμόζεται το σουηδικό δίκαιο τόσο στις ίδιες τις διαδικασίες όσο και σε άλλα ζητήματα αφερεγγυότητας, όπως οι όροι για την κίνηση της διαδικασίας.

Για τις περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκεται άλλη Σκανδιναβική χώρα υπάρχουν ειδικοί κανόνες που καθορίζουν το εφαρμοστέο δίκαιο, οι οποίοι βασίζονται στη σύμβαση των Σκανδιναβικών χωρών περί αφερεγγυότητας του 1933 και οι οποίοι ενσωματώθηκαν στο σουηδικό δίκαιο με νομοθετική πράξη που θεσπίστηκε το 1981. Όσον αφορά τη Φινλανδία, εντούτοις, εφαρμόζεται ο κανονισμός περί αφερεγγυότητας (βλ. παρακάτω), ενώ όσον αφορά την Ισλανδία, εφαρμόζονται οι κανόνες παλαιότερου νομοθετήματος, που χρονολογείται από το 1934. Ο γενικός κανόνας της σύμβασης των Σκανδιναβικών χωρών περί αφερεγγυότητας είναι ότι οι διαδικασίες αφερεγγυότητας σε συμβαλλόμενο κράτος καταλαμβάνουν τα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν στον οφειλέτη τα οποία βρίσκονται σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος. Ζητήματα όπως το δικαίωμα του οφειλέτη να διαχειρίζεται την περιουσία του και το ποια περιουσιακά στοιχεία πρέπει να συμπεριληφθούν στην πτωχευτική περιουσία διέπονται κατά κανόνα από το δίκαιο της χώρας στην οποία διεξάγεται η διαδικασία αφερεγγυότητας.

Ο κανονισμός περί αφερεγγυότητας περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες για θέματα που αφορούν άλλα κράτη μέλη της ΕΕ.

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΑΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Τελευταία επικαιροποίηση: 13/04/2018